Quickscan Bouw!

Aan het eind van het schooljaar 2017-2018 is de door de leverancier ontwikkelde Quickscan Bouw! uitgevoerd. Deze maakte deel uit van het pakket aan begeleiding bij de implementatie, zoals dat was opgenomen in de raamovereenkomst.

Bouw! maakt als verplicht programma onderdeel uit van het *PD-leerlingentraject* en de implementatie van Bouw! wordt meegenomen in het *PD-schoolontwikkelingstraject*. Op het moment van uitvoering van de QuickScan werkten 21 scholen met Bouw! Van die 21 scholen hebben 13 scholen de Quickscan ingevuld in totaal voor 159 leerlingen die met Bouw! werkten. Dit betrof zowel PD-leerlingen als andere leerlingen van de scholen die met Bouw! werkten. Op het moment van de meting werkt de helft van deze scholen twee jaar met Bouw! en de andere helft een jaar.

De Quickscan is ingevuld door 19 functionarissen (sommigen in dubbelrol): ib'er (46%), leerkracht (38%), taal- of leesspecialist (31%), Bouw!-coördinator (30%), directeur (0%), casemanager PD: (15%) (meerdere antwoorden mogelijk). Van de scholen was 92% regulier basisonderwijs en 8% speciaal basisonderwijs.

De resultaten zijn weergegeven voor de individuele scholen afzonderlijk en in een totale rapportage voor alle 13 scholen tezamen. In de volgende rapportage zijn de resultaten van de 13 scholen uitgewerkt op basis van de uitdraai van de leverancier. De resultaten zijn beschreven en geanalyseerd (in blauw) door PD-projectleider die ten tijde van de afname van de QuickScan voorzitter was van de Projectgroep-Bouw!.

Algemene vragen over inzet en selectiecriteria Bouw!

Vanaf welk moment starten leerlingen met Bouw! (meerdere antwoorden mogelijk)

Antwoordkeuzen	Percentage leerlingen
Vanaf halverwege groep 2	54 %
Vanaf begin groep 3	62 %
Vanaf halverwege groep 3	53 %

Eén school gaf aan dat er ook leerlingen met grote achterstand en een hogere DL (didactische leeftijd) met Bouw! werkten.

Aan het eind van het tweede volledige jaar, dat er met Bouw! gewerkt werd, start de meerderheid van de leerlingen vroeg, zoals het bedoeld is bij de PD-methodiek. Dit is zeker een goed resultaat te noemen.

Op basis van welke factoren worden risicoleerlingen (van groep 2) geselecteerd (meerdere antwoorden mogelijk)

Selectiecriteria in groep 2	Percentage leerlingen met deze risicofactor
Zwakke letterkennis	92 %
Zwak fonemisch bewustzijn	85%
Moeite met letters oppikken	85%
Weinig besef van klanken	77%
Onvoldoende profijt van eerdere interventies/hulp	62%
Dyslexie in de familie	54%
Gehoorproblemen	-
Vertraagde spraaktaalontwikkeling	38%
Thuis wordt niet veel (voor)gelezen	23%
Onvoldoende beheersing van het Nederlands als gevolg van meertaligheid	15%
Logopedie	15%
Problemen met het leren en snel benoemen van kleuren	8%

De meerderheid van de scholen selecteren de leerlingen in groep 2 op basis van de voortekenen en voorspellers van lees- en spellingsproblemen. Een groot aantal van de geselecteerde leerlingen voldoet hieraan. Ook worden andere risicofactoren meegenomen, echter deze lijken minder van toepassing te zijn. De selectiecriteria die voor PD (en daarmee ook voor Bouw!) zijn opgesteld, worden vrijwel allemaal meegenomen. Dat is een goed resultaat te noemen.

Op basis van welke factoren worden risicoleerlingen (vanaf groep 3) geselecteerd (meerdere antwoorden mogelijk)

	Factoren		
Selectiecriteria in vanaf groep 3	snelheid	nauwkeurigheid	Aantal scholen
Achterstand op letters benoemen	100%	77%	13 (100%)
Achterstand op letters schrijven	100%	100%	3 (23%)
Achterstand op woordlezen	92%	77%	13 (100%)
Achterstand op tekstlezen	75%	63%	8 (62%)
Achterstand op spelling	50%	75%	4 (31%)

De resultaten laten zien, dat vanaf groep 3 een aantal voorspellers (letters benoemen en letters schrijven) en kenmerken van lees- en spellingproblemen als risicofactoren worden gezien. Daarbij zij aangetekend dat ‘letters schrijven’ en ‘achterstand op spellen’ lang niet door alle scholen als risicofactor worden meegenomen. Verder is er een opvallend verschil tussen wat de QuickScan aan risicofactoren uitvraagt en de handreiking voor selectiecriteria Bouw! die in het kader van PD-methodiek aan de scholen is aangereikt. De resultaten geven aanleiding om met name met betrekking tot de selectiecriteria vanaf groep 3 nog eens goed in overleg te gaan met de scholen, zeker ook gezien de verschillen die scholen daarin laten zien. Specifieke en maatwerkgerichte begeleiding op dit punt is zeker geen overbodige luxe.

Heeft de school selectiecriteria opgesteld voor deelname aan Bouw!?

Ja	nee
46%	54%

Bij de opmerkingen geven scholen aan hier nog mee bezig te zijn, hier nog meer aandacht aan te moeten schenken en – na uitprobeerfase – beleid te schrijven voor de verdere uitbouw van Bouw!

54% van de scholen geeft aan nog geen selectiecriteria opgesteld te hebben voor de deelname aan Bouw! Dit is een opmerkelijke uitkomst, zeker gezien de resultaten op de vorige twee vragen. Bij de PD-methodiek worden scholen expliciet begeleid bij het goed toepassen van de selectiecriteria, dus hier is nader onderzoek nodig. Wat bedoelen de scholen? Hebben ze nog geen selectiecriteria opgesteld of hebben ze deze nog niet schriftelijk vastgelegd?

Beoordelingsinstrument voor stellingen QuickScan

Voor de duiding van de antwoorden van de stellingen van de QuickScan is door de PD-projectleider gebruik gemaakt van een ‘rubric’, een beoordelingsinstrument met beoordelingsschalen (startend-ontwikkelend-goed-excellent) dat zicht biedt op de ontwikkelingsfase waarin de scholen en professionals zich bevinden. Vandaaruit is een volgende stap in de ontwikkeling te maken. Scholen die met een bepaald onderdeel nog niet begonnen zijn, vragen een andere ondersteuning dan scholen die al redelijk gevorderd zijn en nog willen doorontwikkelen. Binnen het PD-traject zijn scholen die de training blended learning hebben gevolgd, bekend met dit type beoordelingsinstrument. Dat hebben ze onder andere ook ingezet voor het waarderen van hun School Ontwikkelingsprofiel (SOP).

Per stellingencluster is een aantal items nader bekeken. Hierbij is vooral een keuze gemaakt voor items die van belang zijn voor de PD-methodiek.

Visie, beleid en coördinatie

Scholen wordt gevraagd per stelling aan te geven wat het meest van toepassing is.

Antwoordcategorieën:
1. Hiermee is nog niets gedaan op onze school
2. Hiermee hebben we een begin gemaakt
3. Hiermee zijn we redelijk gevorderd
4. Dit hebben we goed op orde, verbetering is nog mogelijk
5. Dit is heel goed geregeld op onze school
6. Weet niet, niet van toepassing
7. Totaal aantal scholen

Stellingen	1	2	3	4	5	6	7
Op onze school is beleid voor signalering, preventie en interventie van leesproblemen	8%	38%	8%	38%	8%	0%	13 100%
Preventie van leesproblemen is bij ons op school speerpunt	0%	23%	23%	46%	8%	0%	13 100%
De implementatie van Bouw! heeft prioriteit op onze school	0%	8%	46%	46%	0%	0%	13 100%
De leerkrachten hebben een positieve houding ten opzichte van het inzetten van Bouw!	0%	8%	31%	38%	23%	0%	13 100%
Op onze school is het inzetten van Bouw! vastgelegd in een beleid.	15%	23%	31%	23%	0%	8%	13 100%
De afspraken uit het Bouw!-beleid worden toegepast op onze school	8%	32%	8%	46%	8%	0%	13 100%
Er is een coördinator op school die het implementatietraject aanstuurt	0%	31%	8%	46%	15%	0%	13 100%
Binnen school is er een werkgroep Bouw! gevormd	23%	23%	8%	23%	8%	15%	13 100%
De werkgroep bevat in ieder geval een ict-verantwoordelijke en een ib'er	23%	8%	15%	31%	8%	15%	13 100%
De leerkrachten kennen de belangrijkste afspraken over Bouw! (welke leerlingen doen mee, welke tutoren bijvoorbeeld)	8%	8%	15%	46%	15%	8%	13 100%

Enkele scholen geven in de opmerkingen aan dat er nog gewerkt moet worden aan een schooleigen visie omtrent Bouw! en dat ze het beleid nog moeten vastleggen en borgen. Ook geeft één school aan dat bovenstaande vragen niet van toepassing zijn voor hun school, omdat Bouw! wordt geregeld en gemonitord door beide ib'ers. Dat verloopt goed, maar moet wel nog op papier gezet worden, zodat het blijft lopen ook zonder deze twee personen.

Dit cluster stellingen betreft stellingen over visie, beleid en coördinatie. Per stelling worden meerdere onderdelen uitgevraagd, waardoor het niet goed mogelijk is om te achterhalen hoe het op de afzonderlijke onderdelen zit: zo worden signalering-preventie-interventie in één stelling uitgevraagd.

Drie ook voor de PD-methodiek belangrijke stellingen, zijn uitgewerkt in de rubric:

Rubric Bouw! Quickscan: Visie, beleid en coördinatie: antwoordcategorie 1 t/m 6				
Criterium	**Startend** Categorie 1 & 6	**Ontwikkelend** Categorie 2 & 3	**Goed** Categorie 4	**Excellent** Categorie 5
Visie, beleid en coördinatie	Hiermee is nog niets gedaan op school (1), weet niet, niet van toepassing (6)	Hiermee hebben we een begin gemaakt (2), hiermee zijn we redelijk gevorderd (3)	Dit hebben we goed op orde, verbetering is nog mogelijk	Dit is heel goed geregeld op onze school
Preventie van leesproblemen is bij ons op school een speerpunt	0%	23% + 23% = 46%	46%	8%
Op onze school is het inzetten van Bouw! vastgelegd in een beleid	15% +8% = 23%	31% & 23% = 54%	23%	0%
Er is een coördinator op school die het implementatietraject aanstuurt	0%	31% & 8% = 39%	46%	15%

Preventie als speerpunt

Binnen de PD-methodiek is preventie een speerpunt. Kijken we naar hetgeen de scholen aangeven, mogen we voorzichtig tevreden zijn: iets meer dan de helft van de scholen zegt dit goed (46%) of heel goed (8%) op orde te hebben. Iets minder dan de helft is nog in verschillende fasen van ontwikkeling. Er is geen school die aangeeft hier nog niets mee gedaan te hebben. Verdergaande verduidelijking door de scholen van wat zij precies onder preventie verstaan en hoe ze dit concreet invullen, verheldert en verdiept deze percentages. Schoolspecifieke stimulering en ondersteuning bij het vormgeven van preventie als speerpunt is zeker aangewezen.

Vastleggen van Bouw! in schoolbeleid

Worden de scholen gevraagd of ze de inzet van Bouw! vastgelegd hebben in beleid dan zien we dat meer dan de helft van de scholen daarin nog ontwikkelend zijn en dat 23% van de scholen dit goed geregeld heeft. Zorgelijk zijn de scholen die hiermee nog niet zijn gestart of niet weten of ze beleid met betrekking tot de inzet van Bouw! hebben. Met betrekking tot de prioriteit die scholen zeggen te geven aan de implementatie van Bouw!, zien we dat vrijwel alle scholen daar een begin mee gemaakt hebben of dit al goed op orde hebben. Dat biedt perspectief en maakt tevens duidelijk, dat scholen daarin nog specifiek begeleid moeten worden. Nog geen enkele school verdient het predicaat excellent op beleidsgebied.

Coördinator die implementatietraject aanstuurt

In het aanstellen van een coördinator-Bouw! is op bijna twee derde van de scholen goed (46%) en zeer goed (15%) voorzien. De rest van de scholen is nog in ontwikkeling op dit punt. Dat geldt nog niet voor de schoolinterne werkgroep-Bouw! Meer dan de helft van de scholen is daar nog niet mee gestart of ontwikkelend en een deel van de scholen geven aan het niet te weten. Ongeveer een derde van de scholen hebben een werkgroep ingesteld, mogelijk zijn dat de scholen die ook de functie van Bouw!-coördinator al goed geregeld hebben. Dit hoeft echter niet zo te zijn, een school kan om gegronde redenen ervoor gekozen hebben om geen werkgroep in te stellen. Dat wordt helder als de uitkomsten op schoolniveau worden besproken. Ook wordt dan duidelijk wat de taken en verantwoordelijkheden van de Bouw!-coördinator (en eventueel Bouw!-werkgroep) zijn. Het aanstellen van een coördinator hoeft nog niet te betekenen, dat hij of zij ook de implementatie van Bouw! aanstuurt en mede zorg draagt voor het vastleggen van het proces van implementatie in het *Visie- en beleidsplan Bouw!*. Vaak gaat het uitsluitend om coördinatie op uitvoeringsniveau.

Onderdelen van Bouw!-beleid: beschrijving, communicatie, toepassing en evaluatie

Geef aan welke onderdelen in het Bouw!-beleid beschreven en gecommuniceerd, toegepast en geëvalueerd worden (meerder antwoorden mogelijk).

Antwoordcategorieën:
1. Hiermee is nog niets gedaan op onze school
2. Dit is vastgelegd in het (dyslexie)beleid
3. Dit is gecommuniceerd met alle betrokkenen
4. Dit wordt toegepast in de praktijk
5. Dit wordt geëvalueerd
6. Weet niet, niet van toepassing
7. Totaal aantal respondenten

Stellingen	1	2	3	4	5	6	7
De stappen waarin Bouw! geïmplementeerd wordt	8%	15%	38%	54%	23%	8%	N=19
De leerlingen die geselecteerd worden voor Bouw!	23%	8%	62%	38%	38%	0%	N=22
Er zijn concrete doelen geformuleerd voor het inzetten van Bouw!	23%	8%	23%	46%	23%	8%	N=17
Afspraken over het inzetten van Bouw! (wanneer, welke tutoren)	8%	8%	69%	76%	46%	0%	N=25
Ouderbetrokkenheid bij Bouw! (hulp bij tutoring, vakanties)	8%	8%	62%	69%	38%	0%	N=24
Beschrijving van taken en verantwoordelijkheden van de werkgroep	31%	0%	8%	31%	15%	31%	N=15
De rol van Bouw!-coördinator voor inhoudelijke ondersteuning	15%	8%	39%	69%	38%	8%	N=23
De rol van de ICT'er als technische ondersteuning en gebruikersvragen	31%	0%	8%	62%	8%	8%	N=15

Bij de opmerkingen meldt één school dat de Bouwcoördinatoren hierin de regie hebben en dat zij – door middel van vragenlijsten aan leerkrachten en tutoren – het beleid verbeteren. Gesprekken met tutoren acht deze school als zeer waardevol. Gegevens uit hun eigen onderzoek nemen ze mee naar volgend schooljaar.

Bij dit cluster betreft het zowel stellingen over implementatie, selectie van leerlingen voor Bouw!, concrete doelen en afspraken en taken en verantwoordelijkheden (specifiek uitgevraagd voor de Bouw!-coördinator en ICT'er). Bij dit cluster is niet het aantal scholen als totaal aangegeven, maar het aantal respondenten. Omdat daarbij 'dubbelrollen' zijn, is het aantal hoger en zien we dat dit per vraag fluctueert.
De antwoordcategorieën 1 en 6 zijn gelijk aan het vorige cluster, echter de tussenliggende antwoordcategorieën vragen zowel om beleid, communicatie, toepassing als evaluatie. Dit zijn allemaal belangrijke aspecten, die echter niet in een hiërarchie gezet kunnen worden, omdat ze allemaal nodig zijn bij een goede implementatie. Het gegeven dat meerdere antwoorden mogelijk zijn, bemoeilijkt de interpretatie. Om deze redenen is bij dit cluster de rubric moeilijk of niet toe te passen. Daarom is er van een aantal stellingen die belangrijk zijn binnen de PD-methodiek, een beschrijvend verslag gemaakt.

De leerlingen die geselecteerd worden voor Bouw!

Binnen de PD-methodiek zijn toelatingsrichtlijnen geformuleerd voor de selectie van leerlingen die voor het *PD-leerlingentraject* in aanmerking komen. Omdat Bouw! een standaard onderdeel is van de PD-methodiek, gelden deze criteria ook voor de selectie van Bouw!-leerlingen. Omdat er vanuit de scholen vraag was om ook specifiek voor Bouw-leerlingen selectiecriteria te formuleren, is daar een handreiking voor gemaakt.
Belangrijk dus om te zien hoe scholen hiermee omgaan. Kijken we naar de communicatie over de selectiecriteria, dan lijkt deze ruim voldoende te zijn. Opmerkelijk is dat 23% van de scholen aangeeft nog geen beleid te hebben met betrekking tot leerlingen die geselecteerd worden voor Bouw! Wat precies bedoeld wordt, zal verduidelijkt moeten worden door de scholen. Bedenkelijk is het dat slechts 8% van de scholen (dit is 1 school) de selectiecriteria vastgelegd heeft in (dyslexie)beleid. Voor beleid met betrekking tot de toepassing en evaluatie van de selectiecriteria, geeft slechts 38% van de respondenten aan dat dit het geval is. Alleszins zijn dit verontrustende resultaten die nader onderzoek vragen. In ieder geval is het belangrijk dit serieus met alle scholen op te pakken, temeer omdat we weten dat beleidsmatige aspecten bij de invoering van interventies en programma's scholen nogal eens voor uitdagingen stellen.

Ouderbetrokkenheid bij Bouw!

Binnen de PD-methodiek is ouderbetrokkenheid een belangrijke pijler. Het gaat dan zowel om de ouder als educatieve partner in het hele traject als om de ouder die thuis een onderdeel van de interventies mede uitvoert. Bij deze stelling gaat het om beleid met betrekking tot dit laatste: hulp bij tutoring en (oefenen in) vakanties.
Hiervoor geldt dat twee derde van de respondenten aangeeft hier over te communiceren met alle betrokkenen en lofwaardig is dat ruim twee derde het beleid ten aanzien van ouderbetrokkenheid ook zegt toe te passen in de praktijk. Het evalueren van de ouderbetrokkenheid komt er minder goed van af, slechts ruim een derde van de respondenten geeft aan dit te doen. Ook is er een school die met ouderbetrokkenheid nog niets gedaan heeft, en slechts één school die ouderbetrokkenheid in het (dyslexie) beleid heeft opgenomen. Alleszins reden om actie te nemen om het beleid en ook de daadwerkelijke uitvoering van ouderbetrokkenheid meer op de agenda te krijgen van alle scholen.

ICT-infrastructuur

Geef per stelling aan wat het meest van toepassing is.

Antwoordcategorieën:
1. Zeer mee oneens
2. Oneens
3. Neutraal
4. Eens
5. Zeer mee eens
6. Weet niet, niet van toepassing
7. Totaal aantal scholen

Dit cluster stellingen betreft zowel de technische kant van de ICT-infrastructuur als de beheerskant daarvan. Hier gaat het om zakelijke gegevens die goed te kwantificeren zijn.

Stellingen	1	2	3	4	5	6	7
Er zijn voldoende geschikte laptops/ computers aanwezig met Bouw!	0%	0%	31%	54%	15%	0%	N=13 100%
Bouw! functioneert naar wens op de laptops/computers	0%	0%	31%	61%	8%	0%	N=13 100%
Er zijn voldoende leerling- licenties beschikbaar voor de leerlingen die in aanmerking komen voor Bouw!	0%	0%	0%	69%	31%	0%	N=13 100%
Er is goed werkend internet op school	0%	0%	15%	62%	23%	0%	N=13 100%
Elke leerling en tutor die met Bouw! werken hebben een koptelefoon ter beschikking en een splitter, of een rustige ruimte	0%	15%	24%	46%	0%	15%	N=13 100%
Er zijn genoeg geschikte werkplekken binnen de school waar gewerkt kan worden met Bouw!	0%	8%	24%	62%	8%	0%	N=13 100%
Het is duidelijk wie de klantportal beheert	0%	0%	15%	70%	15%	0%	N=13 100%
De klantportalbeheerder kan vlot en snel leerlinglicenties aanmaken	0%	0%	8%	69%	23%	0%	N=13 100%

In de opmerkingen melden drie scholen dat ze werken met iPads en daar over het algemeen zeer tevreden over zijn. Wel melden enkele tutoren dat Bouw! niet altijd werkt of het netwerk niet goed is. Duurt te lang. Dat gaan ze volgend jaar beter volgen en doorgeven.

Rubric Bouw! Quickscan: ICT-infrastructuur: antwoordcategorie 1 t/m 6				
Criterium	**Startend** Categorie 1 & 6	**Ontwikkelend** Categorie 2 & 3	**Goed** Categorie 4	**Excellent** Categorie 5
ICT-infrastructuur	Zeer mee oneens (1), weet niet, niet van toepassing (6)	Oneens (2), neutraal (3)	Eens (4)	Zeer mee eens
Elke leerling en tutor die met Bouw! werken hebben een koptelefoon ter beschikking en een splitter, of een rustige ruimte	15%	15% + 24% = 39%	46%	0%

Algemeen kan gezegd worden dat de meeste scholen voldoende geschikte laptops/computers hebben en dat Bouw! voldoende naar wens functioneert op deze hardware. Ook werkt het internet op de meeste scholen goed, slechts 15% geeft hier de kwalificatie ‘neutraal’. Hetzelfde geldt voor het beheer van de klantportal en het aanmaken van leerlinglicenties. Anders is het voor de randapparatuur en een geschikte ruimte om te werken met Bouw!

Beschikking over randapparatuur en geschikte ruimte

Ook al wordt hier om twee verschillende zaken gevraagd, beide zijn voor het goed uitvoeren van Bouw! in de praktijk cruciale factoren: koptelefoon (en wil je met zijn tweeën luisteren, dan is een splitter nodig) én een rustige ruimte. Ongeveer 40% van de scholen geeft aan dat dit niet of slechts ‘neutraal’ het geval is. Iets minder dan de helft geeft aan hierover te beschikken en geen enkele school benoemt dit als excellent. Zorgelijk is, dat 15% van de scholen aangeeft dit niet te weten. Werk aan de winkel dus op dit punt, wil Bouw! getrouw worden uitgevoerd.

Informatievoorziening, tutoren en toetsing

Geef per stelling aan wat het meest van toepassing is

Antwoordcategorieën:
1. Hiermee is nog niets gedaan op onze school
2. Hiermee hebben we een begin gemaakt
3. Hiermee zijn we redelijk gevorderd
4. Dit hebben we goed op orde, verbetering is nog mogelijk
5. Dit is heel goed geregeld op onze school
6. Weet niet, niet van toepassing
7. Totaal aantal scholen

Stellingen	1	2	3	4	5	6	7
Alle leerkrachten in het schoolteam zijn op de hoogte van de mogelijkheden van het programma Bouw!	0%	46%	23%	23%	0%	8%	N=13 100%
De tutoren zijn geschoold in de mogelijkheden van Bouw!	8%	8%	23%	30%	31%	0%	N=13 100%
De Bouw!-coördinator is voldoende in staat om de tutor instructie te kunnen geven	0%	8%	15%	46%	31%	0%	N=13 100%
Het is aan de ouders van de leerlingen duidelijk gemaakt wat Bouw! is, waarom dit belangrijk is en wat hun rol daarbij wordt	0%	0%	8%	46%	46%	0%	N=13 100%
Het is aan de ouders van ouderejaars-leerlingen duidelijk gemaakt wat Bouw! is, waarom dit belangrijk is en wat de rol van hun zoon/dochter hierbij wordt	0%	0%	15%	54%	31%	0%	N=13 100%
De contactperso(o)n(en) die de tutoren begeleiden hebben hiervoor voldoende tijd	0%	24%	15%	46%	15%	0%	N=13 100%
De tutoren kunnen de leerlingen goed begeleiden	0%	0%	24%	38%	38%	0%	N=13 100%
Leerkrachten van leerlingen zijn in staat om toetsen van Bouw! af te nemen	8%	15%	31%	38%	8%	0%	N=13 100%
Leerkrachten van leerlingen zijn in staat om de resultaten van Bouw! te lezen en te interpreteren	8%	38%	15%	31%	8%	0%	N=13 100%

Bij de opmerkingen geven twee scholen aan dat de toetsen worden afgenomen door de Bouw!-coördinatoren. Een school geeft aan dat de tutoren ondersteuning krijgen van de leerkracht en de onderwijsassistenten.

De stellingen bij dit cluster betreffen de informatievoorziening over Bouw! aan schoolteam en de ouders van de Bouw!-leerlingen en van de ouderejaars tutoren, de scholing en deskundigheidsbevordering van tutoren en het afnemen en interpreteren van de Bouw!-toetsen.

Wat de informatievoorziening over Bouw! aan leerkrachten betreft, zien we dat nog niet de helft van alle scholen hierin voorziet. Deze belangrijke voorwaarde voor goede uitvoering en implementatie vraagt dus zeker nog aandacht. Dat geldt niet voor de ouders van Bouw!-leerlingen, vrijwel alle scholen geven aan dat ze ouders duidelijk gemaakt hebben wat Bouw! is en waarom dit belangrijk is en wat hun rol daarbij is. Dat kan zeker een positief resultaat worden genoemd. Ook met betrekking tot de informatievoorziening aan de ouders van ouderejaarsleerlingen is het hoopgevend gesteld: ruim 80% van de scholen geeft aan deze ouders duidelijk gemaakt te hebben wat Bouw! is en welke rol hun zoon of dochter hierbij heeft.

Twee stellingen betreffende de scholing van tutoren en de vaardigheden van leerkrachten in het lezen en interpreteren van toetsen zijn nader onder de loep genomen:

Rubric Bouw! Quickscan: Informatievoorziening, tutoren en toetsing: antwoordcategorie 1 t/m 6				
Criterium	**Startend** Categorie 1 & 6	**Ontwikkelend** Categorie 2 & 3	**Goed** Categorie 4	**Excellent** Categorie 5
Deskundigheid tutoren en leerkrachten	Hiermee is nog niets gedaan op school (1), weet niet, niet van toepassing (6)	Hiermee hebben we een begin gemaakt (2), hiermee zijn we redelijk gevorderd (3)	Dit hebben we goed op orde, verbetering is nog mogelijk	Dit is heel goed geregeld op onze school
De tutoren zijn geschoold in de mogelijkheden van Bouw!	8%	8% + 23% = 31%	30%	31%
Leerkrachten van leerlingen zijn in staat om de resultaten van Bouw! te lezen en te interpreteren	8%	38% & 15% = 53%	31%	8%

Scholing tutoren

Een belangrijke voorwaarde om Bouw! getrouw uit te voeren is de scholing van tutoren, zowel de leerlingtutoren (ouderejaars leerlingen) als de volwassen tutoren (ouders, vrijwilligers). Binnen de PD-methodiek is veel aandacht voor deze scholing, evenals de competenties van diegenen die de tutoren begeleiden.
De resultaten laten zien, dat – op één school na die hier nog niet mee bezig is – er een gelijkelijke verdeling is van een derde deel ‘in ontwikkeling’, een derde deel ‘goed’ en een derde deel ‘excellent’. Dit is een geruststellend gegeven, laat onverlet dat hier voortdurend aandacht voor moet zijn. Dit geldt ook voor de begeleiding van tutoren: drie vierde van de coördinatoren is in staat om de tutoren goed te begeleiden, echter slechts 60% geeft aan hiervoor voldoende tijd te hebben. Een niet onbelangrijk gegeven hierbij is ook in hoeverre scholen de competenties van de tutoren om de leerling goed te kunnen begeleiden, waarderen. Drie kwart van de scholen acht deze goed tot excellent, een kwart geeft aan hierin nog ontwikkelend te zijn. Belangrijk is bij de ondersteuning van de scholen na te gaan wat hier (heel) goed betekent: gaat het om vaardigheden op het gebied van organiseren, stimuleren en/of feedback geven. Het expliciteren van de taak van de tutor, evenals het continue onderhouden van de benodigde competenties is cruciaal voor het getrouw uitvoeren van Bouw!. Onduidelijk in deze QuickScan is of ook de volwassen tutoren meegenomen zijn in de stellingen.

Lezen en interpreteren van Bouw!-toetsen door leerkrachten

Nog geen 40% van de scholen geeft aan dit goed (31%) of zeer goed (8%) op orde te hebben. Een groter gedeelte geeft aan hier nog ontwikkelend of startend in te zijn. Zelfs een school zegt hier nog niets mee gedaan te hebben. Mogelijk is het kunnen lezen en interpreteren van Bouw!-toetsen ook meer de taak van ib’ers en Bouw!-coördinatoren, maar ook leerkrachten zouden dit moeten kunnen, zeker als zij bij hun ondersteuningsaanpak op ON1-ON2 en ON3 geacht worden rekening te houden met de resultaten van Bouw! van de leerlingen die ze onder hun hoede hebben. Hier ligt een belangrijk aandachtspunt in de ondersteuning van de scholen, dit is tevens het geval als het om het afnemen van de Bouw!-toetsen door leerkrachten gaat.

Kwaliteitsbeleid

Geef per stelling aan wat het meest van toepassing is.

Antwoordcategorieën:
1. Hiermee is nog niets gedaan op onze school
2. Hiermee hebben we een begin gemaakt
3. Hiermee zijn we redelijk gevorderd
4. Dit hebben we goed op orde, verbetering is nog mogelijk
5. Dit is heel goed geregeld op onze school
6. Weet niet, niet van toepassing
7. Totaal aantal scholen

Stellingen	1	2	3	4	5	6	7
Er is iemand die verantwoordelijk is voor het evalueren van het Bouw!-beleid	8%	38%	24%	15%	15%	0%	N=13 100%
Binnen de school vindt er minimaal één keer per jaar een evaluatie plaats van het implementatietraject	8%	38%	15%	15%	15%	8%	N=13 100%
Jaarlijks worden de prestaties van de leerlingen die met Bouw! werken geëvalueerd	8%	38%	23%	8%	8%	15%	N=13 100%
Naar aanleiding van de evaluaties worden zo nodig aanpassingen doorgevoerd	15%	31%	23%	8%	15%	8%	N=13 100%
Elke zes weken vindt er een evaluatie plaats met de betrokkenen (tutor, leerling, leerkracht)	31%	38%	15%	8%	0%	8%	N=13 100%
Resultaten van evaluaties worden met de ouders en leerkrachten gedeeld.	8%	38%	23%	23%	0%	8%	N=13 100%
Tussen scholen binnen de organisatie vindt samenwerking plaats en worden ervaringen uitgewisseld	15%	38%	23%	15%	0%	8%	N=13 100%

Bij de opmerkingen geven drie scholen aan dat ze vinden dat Bouw! goed loopt in de praktijk en dat Bouw! een onderdeel van het leesonderwijs is geworden: 'Lat hoog leggen en steeds willen verbeteren'. Aan gedeelde verantwoordelijkheid moet nog worden gewerkt, evenals aan het opschrijven van het Bouw!-beleid.

Dit cluster van stellingen betreft onderdelen van het kwaliteitsbeleid zoals de evaluatie van het Bouw!-beleid, het implementatietraject, de leerlingresultaten op verschillende niveaus.

Het mag duidelijk zijn, dat wil je Bouw! goed uitvoeren en implementeren en daarmee de optimale leerlingresultaten behalen, dat cyclisch kwaliteitsbeleid onontbeerlijk is. Binnen de PD-methodiek is hier expliciet aandacht voor en scholen worden geacht dit vast te leggen in het *Visie- en beleidsplan Bouw!* en de andere beleidsdocumenten op het gebied van lezen en dyslexie.

Binnen de PD-methodiek komt kwaliteitsbeleid erop neer, dat er gemeten, gesproken en verbeterd wordt te beginnen bij de leerlingprestaties, die in hoge mate bepalend zijn voor aanpassingen in uitvoering en duurzame implementatie. Het is dan ook heel belangrijk om na te gaan hoe scholen met deze aspecten van kwaliteitsbeleid (in samenhang) omgaan. In het volgende is een aantal stellingen uitgelicht.

Rubric Bouw! Quickscan: Kwaliteitsbeleid: antwoordcategorie 1 t/m 6				
Criterium	**Startend** Categorie 1 & 6	**Ontwikkelend** Categorie 2 & 3	**Goed** Categorie 4	**Excellent** Categorie 5
Kwaliteitszorg m.b.t. uitvoering en implementatie	Hiermee is nog niets gedaan op school (1), weet niet, niet van toepassing (6)	Hiermee hebben we een begin gemaakt (2), hiermee zijn we redelijk gevorderd (3)	Dit hebben we goed op orde, verbetering is nog mogelijk	Dit is heel goed geregeld op onze school
Jaarlijks worden de prestaties van de leerlingen die met Bouw! werken geëvalueerd	8% + 15% = 23%	38% + 23% = 61%	8%	8%
Elke zes weken vindt er een evaluatie plaats met de betrokkenen (tutor, leerling, leerkracht)	31% + 8% = 39%	38% + 15% = 53%	8%	0%
Binnen de school vindt er minimaal één keer per jaar een evaluatie plaats van het implementatietraject	8% + 8% =16%	38% + 15% = 53%	15%	15%

Jaarlijkse evaluatie van leerlingprestaties Bouw!

Als er iets om doorontwikkeling vraagt, is het wel het jaarlijks evalueren van de Bouw!-resultaten van de leerlingen: slechts 16% van de scholen zegt dit goed of excellent te doen. Het grootste gedeelte van de scholen (61%) is nog ontwikkelend hierin en 23% van de scholen zegt hier nog niets mee gedaan te hebben of het niet te weten. Dit vraagt om intensieve ondersteuning van de scholen op dit punt en tevens om nader onderzoek naar de betrouwbaarheid van de resultaten. Immers, voor de PD-leerlingen (slechts een gedeelte van leerlingen die met Bouw! werken), geldt dat de Bouw!-resultaten zowel in de tussentijdse als de eindevaluatie van het *PD-leerlingentraject* meegenomen dienen te worden. Dat houdt in dat de Bouw!-resultaten van de PD-leerlingen twee keer in een half jaar dienen te worden geëvalueerd. Belangrijk is na te gaan, wat hier aan de hand is.

Evaluatie met betrokkenen (leerling-tutor-leerkracht)

Al even schrijnend zijn de resultaten op het gebied van regelmatig (hier: elke zes weken) evalueren in de driehoek leerling-tutor-professional. Bijna 40% van de scholen zegt dit niet te doen of niet te weten. Het grootste gedeelte van de scholen (53%) is hierin ontwikkelend en slecht één school (8%) doet het goed en geen enkele school doet dit excellent. Het gaat hier om de kwaliteit van de uitvoering, als je dit niet regelmatig afstemt, hoe wil je dan weten, hoe dit verloopt? Een mogelijkheid is nog dat niet de leerkracht maar bijvoorbeeld de Bouw!-coördinator dit doet, dat is niet bevraagd in de QuickScan. Het delen van de resultaten met de ouders en leerkrachten geeft een iets rooskleuriger beeld, maar daar is ook nog genoeg werk aan de winkel.

Jaarlijkse evaluatie van het implementatietraject Bouw! op schoolniveau

Aan het niveau van de implementatie op schoolniveau schenkt de PD-methodiek veel aandacht met name in het *PD-schoolontwikkelingstraject* (de implementatie van Bouw! als standaard onderdeel van de PD-methodiek) en in de ondersteuning door de projectleider-Bouw! en de bovenschoolse projectgroep Bouw!. In het *Visie- en beleidsplan Bouw!* dienen scholen aan te geven op welke manier en hoe vaak ze het implementatietraject van Bouw! evalueren. Schrijnend is dan ook om te zien dat slechts 30% van de scholen in deze QuickScan aangeeft dit goed of heel goed op orde te hebben. Meer dan de helft van de scholen is nog ontwikkelend hierin (met een relatief hoog percentage beginners) en 16% is er helemaal nog niet mee bezig of weet het niet. Ook deze resultaten vragen om nader onderzoek en intensivering van schoolspecifieke ondersteuning in dezen.

Stand van zaken Bouw!

Op basis van het voorgaande kan een globaal overzicht gemaakt worden van de stand van zaken aan het eind van het schooljaar 2017-2018. Het volgend overzicht biedt inzicht op de pluspunten (Wat gaat goed?) en verbeterpunten (Wat vraagt om verbetering?) met betrekking tot visieontwikkeling, uitvoering, implementatie en de kwaliteitszorg met betrekking tot Bouw!. Dit overzicht is niet uitputtend, er is een aantal zaken uitgelicht dat samen met de scholen nader besproken moet worden en – zoals we al uit tal van andere implementatietrajecten weten – om schoolspecifieke ondersteuning vraagt.

Stand van zaken Bouw! aan het eind van het schooljaar 2017-2018		
	Wat gaat al goed?	**Wat vraagt om verbetering?**
Visieontwikkeling		
Preventie als speerpunt	Preventie als speerpunt Is gerealiseerd op de helft van de scholen	Preventie als speerpunt vraagt om stimulans op de andere helft van de scholen
Uitvoering		
Informatievoorziening over Bouw! aan leerkrachten en schoolteam	Minder dan de helft van de scholen informeert leerkrachten en schoolteam over Bouw!	Meer dan de helft van de scholen informeert leerkrachten en schoolteam niet of onvoldoende over Bouw!
Start met Bouw!	Meerderheid van de scholen start met Bouw! halverwege groep 2 en begin groep 3	Enkele scholen moeten hiertoe nog bewogen worden
Selectie van Bouw!-leerlingen	De selectiecriteria voor groep 2 worden als ze gehanteerd worden, goed gehanteerd door veel scholen	De selectiecriteria vanaf groep 3 vragen nadere aandacht op vrijwel alle scholen
ICT-infrastructuur	De hardware, een werkend Bouw!-programma en het beheer is op de meeste scholen in orde	Randapparatuur en geschikte en rustige oefenplek vraagt op 40% van de scholen nog aandacht
Ouderbetrokkenheid bij uitvoering Bouw!	Communicatie met ouders gaat op twee derde van de scholen goed	Communicatie met ouders vraagt op een derde van de scholen aandacht
Kunnen lezen en interpreteren van Bouw! resultaten door leerkrachten	Het lezen en interpreteren van de Bouw!-resultaten door leerkrachten gaat 40% van de scholen goed af	Het lezen en interpreteren van de Bouw!-resultaten door leerkrachten gaat 60 % van de scholen nog niet goed af
Implementatie		
Opstellen en vastleggen selectiecriteria Bouw!	Iets minder dan de helft van de scholen heeft selectiecriteria opgesteld en vastgelegd	Iets meer dan de helft van de scholen heeft nog geen selectiecriteria opgesteld en vastgelegd
Scholing tutoren	De scholing van tutoren vindt op twee derde van de scholen plaats, echter er is onvoldoende tijd voor 'opvolging'	De scholing en begeleiding van tutoren vindt op een derde van de scholen nog onvoldoende plaats
Bouw!-coördinator die het implementatieproces aanstuurt	Ongeveer twee derde van de scholen heeft een Bouw!-coördinator	Ongeveer een derde van de scholen heeft nog geen Bouw!-coördinator
Opstellen en vastleggen van Bouw! in schoolbeleid	Bouw! maakt deel uit van het schoolbeleid op een kwart van de scholen	Bouw! maakt nog geen deel uit van het schoolbeleid op drie kwart van de scholen

Kwaliteitszorg		
Evaluatie van selectiecriteria	Ruim een derde van de scholen evalueert de selectiecriteria	De andere scholen dienen hier nog toe aangezet te worden.
Evaluatie van de prestaties van de leerlingen die met Bouw! werken	Iets minder dan een vijfde deel van de scholen evalueert de leerlingen-prestaties van de Bouw!-leerlingen	Vier vijfde deel van de scholen evalueren de leerlingenprestaties van de Bouw!-leerlingen (nog) niet
Evaluatie van ouderbetrokkenheid	Ruim een derde van de scholen evalueert de ouderbetrokkenheid	Twee derde van de scholen dienen hier nog toe aangezet te worden.
Evaluatie van de uitvoering van Bouw! met de direct betrokkenen	Iets minder dan 10% van de scholen evalueert de uitvoering met de leerling, de tutor en de leerkracht	Vrijwel alle scholen evalueren de uitvoering met de leerling, de tutor en de leerkracht (nog) niet
Evaluatie van het implementatietraject Bouw!	30% van de scholen evalueert het implementatietraject jaarlijks	70% van de scholen evalueert het implementatietraject jaarlijks (nog) niet

Overzicht van pluspunten en verbeterpunten op een aantal criteria voor visie, uitvoering, implementatie en kwaliteitszorg van Bouw! (eind schooljaar 2017-2018).

Conclusies QuickScan

Allereerst zij opgetekend dat deze QuickScan is uitgevoerd toen een deel van de scholen nog maar goed twee jaar werkten met Bouw!, en een ander deel slechts een jaar. We weten dat nieuwe ontwikkelingen en invoering van programma's en methodieken meerdere jaren (minimaal 5 jaar) nodig hebben om goed te worden uitgevoerd en duurzaam te worden geïmplementeerd. We weten ook, dat een continue verbetercultuur op de scholen daarvoor faciliterend werkt. Deze nuancering is echter niet bedoeld om de knelpunten die in deze QuickScan zijn geconstateerd op zijn beloop te laten.

Te prijzen is, dat op de meeste scholen met Bouw! gestart wordt halverwege groep 2 of begin groep 3. Dit is conform de uitgangspunten van de PD-methodiek. We mogen concluderen dat het stimuleren van de scholen door casemanagers, behandelaars en projectleider-Bouw! met betrekking tot het vroegtijdig starten, geslaagd genoemd mag worden. Mooi om te zien is, dat al de helft van de scholen preventie als speerpunt benoemt, ook op het gebied van visieontwikkeling zijn er al zaadjes geplant. De meeste scholen hebben de ICT-infrastructuur op orde, een belangrijk gegeven voor de goede uitvoering van Bouw! Laat onverlet dat met name op het gebied van preventie en de getrouwe inzet van Bouw! ondersteuning door casemanagers, behandelaren, projectleider-Bouw! en strategische partners zeker nodig blijft. Op heel veel gebieden is er nog werk aan de winkel.

Op het gebied van de *uitvoering van Bouw!* zijn vooral de competenties van de leerkrachten om Bouw!-toetsen te lezen en interpreteren een punt van aandacht. Eerst zal onderzocht moeten worden hoe dit precies zit en vervolgens zal uitleg en scholing moeten plaatsvinden als blijkt dat onderwijsprofessionals hierin daadwerkelijk te kort schieten. Hetzelfde geldt voor de ouderbetrokkenheid en de inzet van ouders bij de uitvoering van Bouw!.

Met betrekking tot de *implementatie van Bouw!* vraagt het opstellen van de selectiecriteria voor Bouw! hernieuwde aandacht en is er blijvend werk met betrekking tot de scholing en begeleiding van tutoren. Heel veel scholen hebben moeite met het opstellen en vastleggen van schoolbeleid in relatie tot Bouw!. De ondersteuning die daar tot nu toe vanuit de PD-methodiek op gezet is, blijkt nog onvoldoende vruchten af te werpen. Er zijn scholen die aangeven in de praktijk goed te handelen en goed te zijn in het 'hands-on' oplossen van problemen, maar dat 'iets op papier zetten' hen moeilijk afgaat. Van de andere kant zijn er scholen die aangeven, dat ze 'iets op papier zetten' niet zo moeilijk vinden, maar dat het er écht naar handelen, het goed uitvoeren en het oplossen van problemen in de praktijk, nog niet zo goed lukt. Los van het gegeven welk van de twee 'problemen' nu het meeste zorgen baart, lijkt hernieuwde aandacht voor deze punten, intensieve schoolspecifieke ondersteuning en een niet aflatend uithoudingsvermogen van diegenen die dit ter hand nemen, nodig te zijn om hierin ontwikkelstappen te zetten.

Ook op het gebied van *kwaliteitszorg voor Bouw!* zien we een duidelijk trend met betrekking tot de moeite die scholen hebben om hetgeen ze uitvoeren en implementeren ook regelmatig goed en vakkundig te evalueren. Echt zorgelijk is, dat de leerlingresultaten onvoldoende worden geëvalueerd, het 'hart' van de evaluatie waar alles verder op afgestemd dient te worden. Hiervoor is al aangegeven dat dit specifiek uitgezocht moet worden voor de leerlingen die het *PD-leerlingentraject* volgen, want hun Bouw!-resultaten maken onderdeel uit van de 'over-all'-evaluaties die binnen dit traject plaatsvinden. Het goed leren evalueren van leerlingresultaten vraagt om specifieke scholing en ondersteuning, temeer omdat dit voor alle aspecten (uitvoering, implementatie en kwaliteitszorg) cruciaal is.

Acties naar aanleiding van de QuickScan

De resultaten van de scan zijn besproken in de Projectgroep-Bouw! en gedeeld met de strategische partners. Voor de strategische partners is het van belang een 'over-all' indruk te krijgen van hoe alle scholen het in grote lijnen doen. Voor de evaluatie van de PD-methodiek (waar Bouw! standaard onderdeel van is), is dat eveneens van betekenis.

De leden van de projectgroep-Bouw! hebben de resultaten van de Quikscan centraal tijdens een ib-netwerk bijeenkomst besproken. Het accent lag daarbij op visieontwikkeling met betrekking tot preventie van lees- en spellingproblemen en de wijze waarop daar met de inzet van Bouw mede invulling aan gegeven kan worden. Omdat de uitkomsten van de QuickScan duidelijk aantoonden, dat vrijwel alle scholen moeite hadden met het opstellen en vastleggen van beleid omtrent Bouw!, geïntegreerd binnen het schoolbeleid ten aanzien van lezen, spellen en dyslexie, is dit punt centraal opgepakt. Het door de projectgroep-Bouw! opgestelde *Visie- en beleidsplan Bouw!* is nogmaals onder de aandacht gebracht en van goede voorbeelden voorzien.

Een ander punt dat opgepakt is, is de ouderbetrokkenheid en met name hoe Bouw! in de thuissituatie wordt ingezet. Omdat de Quickscan hier onvoldoende duidelijkheid over bood, is er door de projectgroep-Bouw! een enquête uitgezet over het thuisgebruik van Bouw!. Daarin is onder andere gevraagd naar de organisatie en uitvoering van de oefensessies thuis, de contacten met school en de effecten die de ouders toeschrijven aan Bouw!. In een aparte bijlage zijn de resultaten van deze enquête uitgewerkt.

Aan scholen is de gelegenheid geboden om voor het optimaliseren van de inzet van Bouw! specifieke ondersteuning van de Projectleider-Bouw! in te roepen. Om deze arbeidsintensieve klus ook daadwerkelijk te kunnen waarmaken, is er een verandering aangebracht met betrekking tot de trainingen voor Bouw!. De groots opgezette gezamenlijke Bouw!trainingen (tutor en coördinator) door de adviseur van de leverancier, zijn vervangen door trainingen op schoolniveau, uitgevoerd door de projectleider-Bouw!. Op deze manier kon dichterbij de scholen meer maatwerk worden geleverd en was er tevens gelegenheid tot schoolnabije implementatiebegeleiding.

Omdat scholen aangaven om graag met elkaar ervaringen uit te wisselen, maar dat volgens de resultaten van de QuickScan nog onvoldoende deden, is besloten om een aantal keren per jaar bovenschoolse uitwisselingsbijeenkomsten te gaan organiseren. Voorts is toegezegd, dat er op termijn een vervolg gegeven zou worden aan evaluatieonderzoek en dat de projectgroep-Bouw! daarin de 'lead' zou nemen.